

NAŠI TENKOVI

Bio je februar 1943. godine. Neprijateljska ofanziva be-snela je svom žestinom. Glavnina naših snaga sa oko 4000 ranjenika i Vrhovnim štabom približavala se sa zapada ka dolini Neretve. Čelne jedinice: Prva i Druga proleterska i Treća udarna divizija lomile su pred sobom, poput bujice, svaki neprijateljski otpor. Borbe su se vodile pod vrlo teškim atmos-ferskim i zemljišnim uslovima. Nije bilo lako savladati ogranke planinskih masiva Raduše, Vraniće, Bitovnje, Cvrsnice i drugih. Neprekidni marševi i borbe najčešće po bespuću, dubokom snegu ili golom oštrom kamenjaru, mraz, glad i veliki broj ranjenika na nosilima, sve je to iscrpljivalo snagu naših boraca. No ipak, ukoliko su priroda i svi ti uslovi bivali suroviji prema nama, utoliko su naši borci postajali nemilosrdniji, hrabriji i odlučniji u borbama sa neprijateljem.

Polovinom februara naše jedinice su zauzele Posušje, Imotski i širokim frontom izbile u dolinu Neretve. Skoro u jednom naletu oslobodili su Prozor, Ostrožac, Jablanicu i Dre-žnicu. Razrušena je železnička pruga u dolini Neretve od sela Jasenjani, severno od Mostara, pa do Ivan-planine. Glavnina italijanske divizije »Murde« bila je uništena ili zarobljena. U ruke naših jedinica pao je ogroman ratni plen, pored ostalog i 10 ispravnih tenkova »fijat«. Oružja, municije i hrane bilo je sada dosta. Sve jedinice su se popunile i snabdele. Zaple-njeno naoružanje odmah je upotrebljeno u borbi. Naročito su u daljim borbama na Neretvi — u bici za ranjenike — dobro iskorišćeni zaplenjeni tenkovi. Od njih je formirana pri Vr-hovnom štabu tenkowska četa. Ljudstvo Tenkovske čete sači-njavali su prekaljeni borci, bombaši i mitraljesci iz Prve i Druge proleterske i 10. hercegovačke brigade. Među njima je bilo vrlo malo onih koji su pre rata bili tenkisti. To su bili

ili dobrovoljci ili naši prvi tenkisti, koji su se još 1941. godine borili na prvim zaplenjenim tenkovima u raznim krajevima naše zemlje. Nekoliko vozača tenkova bili su zarobljeni Italijani, koji su ostali u našim jedinicama kao dobrovoljci. Krajem februara i početkom marta 1943. godine Tenkovska četa Vrhovnog štaba učestvovala je sa uspehom u borbama za Konjic, Jablanicu i severno od Prozora prema G. Vakufu.

TENKOVSKA ČETA U NAPADU NA KONJIC

Napad na Konjic, u dolini Neretve, otpočeo je 22/23. februara i trajao je sve do 26. februara. U napadu su učestvovala pojedine brigade i jedinice iz sastava Prve i Druge proletherske i Treće udarne divizije.

Tenkovska četa Vrhovnog štaba napadala je pravcem Ostrožac — Konjic duž drumu. Ona je dobila zadatak da se probije u grad sa pravca Ostrošca i da, na taj način, dejstvom iznutra olakša našim jedinicama savlađivanje spoljne odbrane Konjica. To je bio prvi borbeni zadatak koji je dobila novostvorena Tenkovska četa. Zadatak nije bio nimalo lak. Zemljište u zoni glavne komunikacije Ostrožac — Konjic bilo je jako ispresecano, kamenito i strmo. Bilo je nemoguće skrenuti sa puta i izvršiti bilo kakav manevar. Četa je napadala duž komunikacije, nastupajući u jednoj koloni.

Neprijatelj se bio jako utvrdio. Svuda oko grada nalazili su se bunker, rovovi, bodljikava žica i razne druge prepreke. Naročito je bila pojačana odbrana zapadnog dela grada, tamo gde put od Ostrošca ulazi u Konjic. Tu su se nalazile jače prepreke i više pt-oruđa, jer je neprijatelj znao da mi imamo italijanske tenkove tipa »fijat« čije je naoružanje samo po dva mitraljeza. Neprijatelj je takođe bio organizovan snažan vatreni sistem. Njegova protivtenkovska oruđa bila su pripremljena za dejstvo noću i svaka važnija tačka držana je pod jakom vatrom.

Tenkovska četa izbila je pred Konjic padom mraka. Pošto su savladane razne prepreke na putu, tenkovi su se našli pred prvim bunkerima. Teško je bilo zauzeti bunkere bez topovske vatre. Vatrom iz tenkovskih mitraljeza obasipani su ustaški bunker. Vodio se međusobni dvoboj između bunkera i tenkova. Međutim, uspeha nije bilo. Beton je štitio jedne a

oklop druge. Iskusni borci proleterskih brigada primenili su drugu taktiku. Oni su počeli da likvidiraju bunkere ručnim bombama.

Još za vreme pripreme napada, tenkisti su se snabdeli ručnim bombama. Svaki tenk je imao po nekoliko desetina ručnih bombi, koje su im služile kao nadopuna vatrenoj moći mitraljeza i kao neka vrsta sopstvene artiljerijske podrške. Tenkovi su sada prilazili do samih bunkera i svojim telom i oklopom zatvarali puškarnice. Članovi posada su otvarali poklopce na tenkovima i bacali ručne bombe na bunkere i u otvore, a mitraljeskom vatrom tukli neposredne prilaze. Na taj način je zauzeto nekoliko bunkera na ulazu u Konjic. Tenkovi su mogli i dalje da napreduju, jer su se već bili dohvatili prvih kuća. Međutim, usled pristizanja neprijateljskih pojačanja iz Sarajeva preko Ivan-sedla, dalji napad morao je da se obustavi. I posle višednevnih borbi Konjic nije zauzet, a jedinice koje su ga napadale sledećih dana su vodile oštre i teške borbe na položajima oko Konjica, sprečavajući neprijatelju da se probije ka Ostrošcu i u pravcu Jablanice. Tenkovska četa se vratila u dolinu Rame kod Vrhovnog štaba.

Prva iskustva Tenkovske čete stečena u borbi za Konjic, iako nisu bila velika, imala su i te kakvog značaja za učvršćenje jedinice, sticanje poverenja u sebe i mogućnosti vođenja borbe i sa relativno slabim tenkovima protiv dobro naoružanog i solidno utvrđenog neprijatelja. Kod svih tenkista vladalo je uverenje da bi se probili u centar Konjica i da bi sa uspehom izvršili postavljeni zadatak da se nemačke snage sa tenkovima nisu probile preko Ivan-sedla u grad i to baš u momentu kada je neprijateljski garnizon u Konjicu bio pri kraju svojih mogućnosti da pruža dalji otpor.

NAPAD TENKOVA NA ČETNIKE U JABLANICI

Krajem februara kanjon Neretve izgledao je neobično. Iako zimsko doba, u njemu nije bilo snega. Neretva — valovita, brza, nabujala i mutna — tekla je skoro nečujno. Njen šum nadjačavali su potmulji odjeci topovske i mitraljeske vatre. Neprijateljska avijacija je danonoćno lebdela nad kanjonom i bombardovala pojedina mesta u dolini Neretve i položaje naših jedinica severno od Prozora, oko Konjica i prema Mostaru.

Zeleznička pruga Sarajevo — Mostar razrušena je na mnogo mesta, a veliki most kod Jablanice srušen u Neretvu. Duž puta, koji vijuga koritom Neretve i Rame, zjape razrušeni bunker i leže ostaci razasute ratne opreme potučene italijanske divizije »Murde«. Ispod drumskih krivina, na pojedinim mestima, vidi se kako štrče iz vode točkovi izvrnutih kamiona a niz reku plivaju leševi fašističkih vojnika.

Neprijatelj je svim silama nastojao da se probije sa severa preko Konjica i Prozora, a sa juga od Mostara u pravcu Jablanice i ka dolini reke Rame. Istovremeno su se vodile oštre borbe zapadno od Neretve oko Imotskog, Posušja, Duvna, Livna, Kupresa i drugih mesta. Neprijatelj je sa svih strana nastupao ka dolini Neretve. Glavne četničke snage pod komandom Draže Mihailovića usiljeno su maršovale sa istoka prema Mostaru, Nevesinju i Konjicu da bi zaposele levu obalu Neretve. Neprijatelji raznih boja, kao i uvek, bili su se i ovoga puta ujedinili i smatrali su, kao i bezbroj puta ranije i kasnije, da je došao njihov momenat kada će glavninu naše vojske na čelu sa Vrhovnim štabom i oko 4000 ranjenika konačno uništiti u kanjonu Neretve.

Početak marta borbe su dostigle vrhunac. Najjači pritisak neprijatelj je vršio od G. Vakufa ka Prozoru i od Mostara ka Drežnici. Četničke snage su zaposele levu obalu Neretve a jedan četnički bataljon uspeo je da se prebaci preko porušenog mosta i da zauzme Jablanicu.

Tog dana u malom selu Gračac, u dolini Rame, nalazio se Vrhovni štab. U jednoj kućici, nedaleko od seoske crkve, radio je drug Tito. Odatle su slate direktive i naređenja ne samo jedinicama koje su se borile u slivu Neretve već i svim ostalim našim snagama širom Jugoslavije.

U istom selu u blizini Vrhovnog štaba nalazila se u pripravnosti tenkovska četa, koja se posle prvog vatrenog krštenja u borbama za Konjic bila odmorila, popunila i pripremila za nove zadatke.

Drugog marta 1943. godine drug Tito je pozvao komandira čete. Komandir je bio uzbuđen. Nije znao zašto ga vrhovni komandant poziva. U pratnji jednog oficira popeo se uz drvene stepenice i u malom uskom mračnom hodniku, ispred jedne sobe, sačekao dok su druga Tita obavestili da je on stigao. Vrata su se otvorila. Na sredini sobice, u vojničkoj uniformi, opasan oficirskim opasačem i sa šajkačom na glavi, stajao je

Naši tenkovi kod Jablanice

drug Tito. Komandir je stao mirno, oštro pozdravio i predstavio se. Drug Tito se rukovao sa njim i odmah prišao radnom stolu na kome se nalazila radna karta 1 : 100.000 i odmah ukratko upoznao komandira sa situacijom u dolini Neretve. Na karti je pokazao gde su položaji četničkih snaga na levoj obali Neretve, naglašavajući da se jedan deo četnika prebacio preko porušenog mosta u Jablanici koju su do tada držale naše jedinice. Zatim je naredio komandiru da sa četom napadne i razbije četničke bande koje su se prebacile preko Neretve, uđe u Jablanicu i mitraljira četničke položaje na levoj obali,

kako bi se na taj način omogućilo našim jedinicama da ponovo zauzmu Jablanicu i evakuišu ratni materijal koji se tamo još nalazio.

Komandir čete je rekao da je zadatak razumeo, pozdravio i brzo izašao iz sobe. Za nekoliko trenutaka već je bio u svojoj četi. Vojnici i starešine su ga za to vreme sa nestrpljenjem očekivali. I kao da su naslućivali da će četa dobiti novi zadatak, posade su stajale pored tenkova, a neke su bile u tenkovima spremne da svakog časa krenu.

Komandir je brzo svom ljudstvu saopštio zadatak. Nakon nekoliko minuta posade su bile u tenkovima, motori upaljeni i sve spremno za pokret. Vojnici su među sobom razgovarali o zadatku i duboko u srcu su osećali ponos i čast što idu na izvršenje zadatka koji im je postavio lično drug Tito. Njihove oči su sijale prepune radosti i odlučnosti da postavljeni zadatak što bolje izvrše. Obuzimao ih je čudan elan i želja da se što pre sretnu sa neprijateljem i sruče svom silinom na njega.

Dolinom Rame a zatim Neretve uputila se kolona tenkova prema Jablanici. Prolazeći neposredno pored kuće u kojoj se nalazio vrhovni komandant, vojnici su gledali u njene niske prozore i kao da je svaki hteo da kaže: »Druže Tito, tvoje naređenje biće izvršeno«.

Za nepuno pola časa tenkovska kolona je bila pred samom Jablanicom. Već na jedan kilometar ispred mesta tenkisti su sreli četničku patrolu. Nisu otvarali vatru na nju. Četnici su pozdravljali naše tenkove fašističkim pozdravom, ne znajući da su unutra partizani. Oni su se sklanjali sa puta, praveći prolaz tenkovima, veseli i ubeđeni da su to tenkovi njihovih saveznika, koji su se probili od Prozora.

Kolona tenkova neometano je ušla među četnike u Jablanicu. Još uvek tenkovi nisu otvarali vatru.

Četničkom veselju nije bilo kraja. Sa obe strane puta oko kuća i taraba sedeli su ili stajali četnici. Bili su se potpuno raskomtili. Na sve strane su gorele vatre. Grejali su se, kovali u porcijama večeru, otvarali i pripremali za jelo konzerve ili pekli u žeravici krompire. Niko od njih nije ni slutio šta će ih kroz koji minut snaći. Veselo su gladili dugačke brade i u slast praznili italijanske konzerve i krčkali dvopek.

Pošto su tenkovi prošli pored četnika kroz Jablanicu ne otvarajući vatru, povratili su se među četnike, okrenuli se prema njima, i stali na drumu. Četnici još nisu slutili šta ih

očekuje. Verovali su da će sada iz tenkova izaći njihovi saveznici i da će im stisnuti ruku i izreći pohvale za njihove »uspehe«.

I dok se nad kanjonom Neretve lagano spuštao mrak, a četničke vatre sve jače svetlucale, najedanput kao grom iz vedra neba iz svih partizanskih tenkova prolomila se uraganska mitraljeska vatra. Mitraljesci su praznili redenik za redenikom. Po dva mitraljeza iz svakog tenka bljuvali su kišu olova. Među četnicima je nastala panika. Nisu bili svesni šta se to dešava. Padali su jedan preko drugoga kao snoplje. Bili su nemoćni, bežali bezglavo prema Neretvi i ka porušenom mostu. Uzaludno su tražili spasa. Mnogi su se podavili u ledenim valovima brze reke, pokušavajući da je preplivaju i pobegnu na drugu stranu. Međutim, malo ih je u tom uspelo. Skoro svu opremu su ostavili pored vatri u Jablanici. Dokumenti govore da su tom prilikom četnici imali 40—60 mrtvih. Međutim, verovatno je četnički bataljon pretrpeo znatno veće gubitke.

Ceo okršaj trajao je 15 minuta. Četničke snage, sa leve obale, kada su shvatile šta se zbilo, otvorile su mitraljesku i minobacačku vatru po tenkovima. Mitraljeska zrna su prštala kao pesak po tenkovima, ali bez rezultata. S vremena na vreme sevnuła bi po koja varnica unutar tenka kao posledica jačeg direktnog udarca nekog puščanog ili mitraljeskog zrna u oklop. Minobacačka vatra je bila netačna.

Noć je potpuno prekrila Jablanicu i dolinu Neretve. Na levoj obali reke, dosta visoko na padinama Prenja, četnici su mnogobrojnim vatrama naloženim u jednom lancu obeležavali svoje položaje, a verovatno brojem vatara i dužinom tog lanca pokazivali kako su brojni i silni i kako je u tom pravcu nemoćne proći.

Posle ove uspešne akcije Tenkovska četa Vrhovnog štaba izašla je iz Jablanice i još jedanput sa periferije otvorila vatru po četnicima na levoj obali. Nišanimi nije bilo potrebno. Dovoljno je bilo gađati iz mitraljeza u lanac vatri da bi se na taj način stvorila pometnja među četnicima. Verovatno su oni te noći mislili da partizani nameravaju da forsiraju Neretvu i sigurno nisu cele noći smeli zaspati.

Mrak se već bio uveliko spustio na zemlju kada je Tenkovska četa, bez sopstvenih gubitaka, krenula natrag ka dolini Rame, ponosna što je uspešno izvršila zadatak. Jablanica je ponovo oslobođena i nekoliko sati posle odlaska Tenkovske čete u nju je ušao jedan bataljon Druge dalmatinske brigade.

U toku noći Tenkovska četa se vratila u selo Gračac. O postignutom uspehu bio je obavješten drug Tito. Sledećih dana radio »Slobodna Jugoslavija« javljao je o borbama i uspesima naših jedinica, a ujedno i o uspehu naših tenkova u dolini Neretve.

U ovoj akciji ispoljile su se poznate partizanske vrline: smelost, odlučnost, osećanje odgovornosti i disciplinovanost. Tenkisti su zaista bili veoma ponosni mada se nisu time hvalili. Bili su skromni i zadovoljni što se sve planski i uspešno završavalo.

UGEŠCE TENKOVSKJE CETE U PROTIVUDARU KOD G. VAKUFA

Tenkovska četa nije imala mnogo vremena da se sređuje i odmara u selu Gračac. Dobila je novi zadatak: da krene za Prozor i da učestvuje u borbama na Makljenu i prema G. Vakufu. Ponovo je komandir postrojio svoje tenkiste i saopštio im: »Drugovi, dobili smo zadatak da ...«. a zatim su se tenkovi uputili na izvršenje zadatka.

Ceta je izašla iz kanjona Neretve i dolinom Rame glavnim putem stigla u prozorsku kotlinu. Dan je bio vedar i sunčan. U nekoliko navrata četu su nadletali nemački avioni i ona se morala sklanjati sa puta i marševati oprezno. Istog dana tenkovi su prošli kroz Prozor, koji su još 17. februara na juriš zauzele jedinice Treće udarne divizije. Nemački avioni su skoro stalno kružili nad gradom, bacajući u besu i nemoći zapaljive bombe na trošne i poružene zgrade, u znak odmazde za sopstvene neuspehe. Bez obzira na prisustvo avijacije, tenkovi se nisu zadržavali, produžili su uz strme okuke puta koji vodi od Prozora prema Makljenu. Negde na polovini puta, pre nego što je trebalo da četa izbije na gredu severno od Prozora, spustila se noć pa je dalje kretanje bilo vrlo teško. Osim toga, motori su se toliko zagrejali da više nisu vukli. Četa je zanoćila kod grupe kuća pored puta. U toku noći tenkovi su popunjeni gorivom i ljudstvo se odmorilo nekoliko sati.

Tih dana su naše jedinice, severno od Prozora, prema G. Vakufu i na ograncima planine Raduše, vodile protiv Nemaca borbe prsa u prsa, na život i smrt. Nekoliko dana ranije tenkisti su sa oduševljenjem čitali pohvalu vrhovnog komandanta, upućenu Četvrtoj crnogorskoj proleterskoj brigadi za njeneherojske podvige u borbi na Vilića gumnu gde je odbila napade nemačke 718. divizije (grupa »Vogel«) koja je nastojala da se

po svaku cenu probije prema Prozoru i Sćitu u nameri da uništi ranjenike i dovede u težak položaj naše jedinice koje su se borile protiv četnika i Italijana u kanjonu Neretve.

U zoru 4. marta Tenkovska četa je produžila marš i, savlađujući strme nagibe i sneg, izbila ujutru na Makljen. Na Makljenu su se nalazili vatreni položaji naše haubičke artiljerije, koja je danonoćno dejstvovala prema G. Vakufu i selu Pidriš, pomažući naše jedinice u odbijanju krvavih juriša nemačko-ustaških hordi. Municipija se ovde nije štedela — imali smo je dovoljno. Kamioni su je stalno prebacivali iz doline Neretve i Prozora sve do položaja naših jedinica. Čitave gomile topovskih čaura, rasutih po snegu, ležale su na vatrenim položajima artiljerije. U krugu prečnika nekoliko desetina metara od oruđa sneg je bio crn od dima i sagorelog baruta. I vazduh je mirisao na dim i barut. Sve je ovo govorilo o žestokoj borbi koja se vodila i odlučnosti i upornosti naših ljudi da slome neprijatelja. I artiljerci su, kao i ostali borci, bili svesni toga šta znači odbraniti prozorsku kotlinu i dolinu Neretve i odbaciti neprijatelja prema G. Vakufu. I njima je drug Tito postavio zadatak. Žato su svi bili spremni da do poslednjeg izginu pored svojih oruđa, samo da ne propuste neprijatelja prema Prozoru. Premoreni, neispavani, pocrneli od dima i premrzli, provodeći dane i noći na položajima pokrivenim snegom, bez ogrtača i tople hrane, artiljerci su se obradovali našim tenkovima i pojurili im u susret kao svojim starim prijateljima. Odmah su odredili vojnike da im pokažu put do položaja naše pešadije.

Tenkovska četa je, skoro bez zadržavanja, nastavila marš od Makljena drumom zavejanim snegom u pravcu sela Pidriš. Usput je morala na više mesta da savlađuje visoke snežne namete i da sa puta uklanja zaseke koje su postavljale naše jedinice radi sprečavanja eventualnog prolaska nemačkih tenkova. U raščišćavanju su joj pomagali i borci drugih jedinica koji su se vraćali ili odlazili na položaje. Bilo je slučajeva da su i lakše ranjeni borci, kojima je ukazana samo prva pomoć, odlazeći sa položaja u pozadinu, raščišćavali put i pomagali tenkistima da što pre stignu do pešadije.

Na položajima kod sela Pidriš Druga proleeterska brigada odbijala je uzastopne napade neprijatelja. Nemci su se bili ukopali na ledini ispred samog sela. Toga dana dva juriša Druge proleeterske brigade bila su odbijena. Teško je bilo proterati Nemce sa te čistine. Prići se nije moglo skriveno ni sa koje strane. Tenkovska četa je stigla blizu sela i prikupila se na

drumu nešto istočnije od Pidriša i uhvatila vezu sa štabom Druge proleterske brigade. Posle kratkog upoznavanja sa situacijom i izviđanja zemljišta i nemačkih položaja, komandir čete je izdao tenkistima zadatak za napad koji je otpočeo oko podne.

Nemci su bili iznenađeni pojavom tenkova. Momentalno su bili zbunjeni, jer nisu verovali da su to partizanski tenkovi. Za trenutak su prestali da otvaraju vatru. Verovatno su, kao i četnici u Jablanici, mislili da su stigli njihovi saveznici Italijani. Ali, ubrzo su se razočarali. Ceta je otvorila snažnu mitraljesku vatru po nemačkim rovovima. Dejstvujući iz pokreta, ona je uništavala zbunjenog neprijatelja, koji nije znao kuda da beži. Zemljište je bilo skoro potpuno ravno tako da se malo koji neprijateljski vojnik spasao. Jedinice Druge proleterske brigade uz podršku tenkova i snažne artiljerijske vatre prešle su u protivnapad, koji se ubrzo pretvorio u opšti protivudar svih naših jedinica i Nemci su trpeći velike gubitke bili odbačeni prema G. Vakufu.

Kakvom je brzinom izveden ovaj protivnapad i kako su Nemci bezglavo odstupali, svedoči činjenica da su nešto kasnije nemački kuriri, ne znajući za promenu situacije, stizali na položaje koje su već zauzele naše jedinice, verujući da se tamo još uvek nalaze njihovi štabovi i komandna mesta. Tako je jedan nemački kurir došao na konju u zborni rejon Tenkovske čete, misleći da su to njihovi tenkovi. Tek pošto je na nemačkom jeziku upitao: »Koja je to jedinica?« i video da mu niko ne odgovara, setio se da su to partizani i najedanput je ošinuo konja i uspeo da umakne iza okuke puta koja je bila tu u blizini. Tenkisti su ovog puta bili iznenađeni. Nisu se nadali ovakvom susretu. Svi su bili izašli iz tenkova, a po uniformi teško su mogli zaključiti da je to nemački kurir, jer je takvih uniformi bilo dosta i na našim borcima.

Uzalud su Nemci u toku protivnapada, a i docnije, pokušavali da avijacijom zaustave naše napredovanje. Njihove kolone odstupale su preko G. Vakufa u pravcu Bugojna i Travnika. Naša artiljerija je, sa novih vatrenih položaja, do kasno u noć dejstvovala po nemačkim kolonama. »Bitka za ranjenike« bila je dobivena.

Tako su i naši tenkisti vidno učestvovali u ovoj poznatoj bici. Time su oni uspešno izvršili još jedan postavljeni im zadatak.

Koliki je bio značaj zadatka koji je dobila Tenkovska četa, tenkisti su mogli u potpunosti da sagledaju tek po završetku neprijateljske ofanzive. Oni su tada uvideli da je ponovo zauzimanje Jablanice i razbijanja 718. nemačke divizije kod G. Vakufa omogućilo našim jedinicama brzo forsiranje Neretve, razbijanje četnika i evakuaciju ranjenika.

Kratka je ratna istorija Tenkovske čete formirane pri Vrhovnom štabu, u dolini Neretve u toku ove neprijateljske ofanzive. Četa se od G. Vakufa vratila ponovo u selo Gračac u dolini Rame. Posle forsiranja Neretve dalje dejstvo tenkova bilo je onemogućeno. Zemljište je bilo skoro besputno, a četa je ostala sa vrlo malom količinom benzina. Vrhovni štab je tada naredio da se tenkovi i haubice unište i bace u Neretvu. Tenkisti su i to naređenje izvršili iako teška srca. Nije im bilo lako rastati se sa tenkovima, ali drugog izlaza nije bilo. »Važni su ljudi, a tenkova i topova biće ponovo« — tesili su se međusobno tenkisti.

Noću, 8/9. marta 1943. godine, po mesečini, kolona tenkova stigla je u Jablanicu. Motori su još radili dok su tenkisti tenk po tenk strmoglavljivali sa glavnog potpornog stuba porušenog jablaničkog mosta, u duboko i strmo korito mutne i nadošle Neretve. Sve je bilo gotovo za nekoliko desetina minuta. Borci i starešine — tenkisti vratili su se u svoje ranije jedinice, uvereni da će doći dan kada će se opet okupiti i kada će imati mnogo više tenkova.

Periša GRUJIC